

az egyéni sorsok éppúgy, mint a csoportok, osztályok, társadalmi rétegek élete, a szemfényvesztés és az igazság, a kaland lehetőség és a józan élet számításai. Nem bírál, nem állít fel tétéleket, közölni igyekszik mindazt, amit látott és úgy, ahogy látta és felfogta. Kényve tehát nem rendszeres, tudományos igényű feldolgozása egy titokzatos világ anyagának, de rendkívül érdekes, színes, aprólékos keresztmetszete a tegnapi és a mai Indiának. Sikerét főleg őszinte, természetes írásmódjának és a részletek iránt erősen érdeklődő, asszonyos, realista szemléletének köszönheti.

(Hegedűs Zoltán.)

Kaczinvszky: Kelet lélegössága. (Írás.)

Az utóbbi évek rengeteg jó-rossz ismertetése az indus vallásról és filozófiáról hatalmasan felszította ugyan az érdeklődést, különösen e vallás gyakorlati ága, a yoga iránt, azonban éppen olyan hatalmasan összekuszálta, meghamisította, elkendőzte azt, ami az ősi indiai léleknek lényege. A vallás és a filozófia mély kérdései, ázsiai szemléletmódja, módszere és megoldásai, hite és akarata kuriózum volt csupán, téma, néhányaknak reménytelen távolban álló út, merre az európai lélek zavarai elől menekülhetnek. Egy filozófiai tan csak úgy és akkor eleven, ha az ember belehelyezkedik a szemléletnek abba a központjába, melyből az a filozófia kiindul. Ez nemcsak lelki-individuális, de társadalmi és anyagi álláspont is. Az idegen világ szemléletéért, melyben megértésért, amelyben pedig valami kisszerű romantikával hittek, még egyéni lelki életük megszabályozásával sem tették meg a kezdeti lépést. A yoga tehát az érdeklődés szelével tovább vitorlázva a tornatanárok és a sajátos szak nélkül maradt orvosok hajója lett. Felhasználható volt, mert a yoga gyakorlati tan, és vallás misztériumaiban elvesző céljaival, elsősorban a test megfűkezésére és az akarat uralma alá hajtására törekszik.

Kaczinvszky yoga-könyve éppen ezt, az európai által a legtávolabbról sem sejtett vonatkozásokat igyekszik tisztázni a gyakorlat és a cél között. De ugyanúgy e cél és a magasabb, a filozófiai és a vallási hit- és világszemléletének vonatkozásait is megvilágítja. Tudja, hogy nehéz úton jár; lépésről-lépésre vezet az olvasót. Pontosan és megindokolva mutatja meg, hogy melyik az a nézőpont, melyről végig kell tekintenie az előtte feltáruló világon, és ahonnan indulnia kell, hogy e filozófia igazi lényegét megragadhassa. A világ fokozatokban épül fel, és e fokozatok közt helyesen értelmezendő viszonylatok állnak fenn. E viszonylatok az ind filozófia szerint sohasem vonhatók általános szabály alá. Az európai szemlélő számára, aki viszont nem vonhatta ki magát a természettudományok módszerei

alól, már itt e kiindulási pontban, alig leküzdhető akadály emelkedik fel. A megismerés általános szempontot kíván, ez az európai beállítottság; a yoga szerint a helyes megismerés csakis az egyéni szempontból állhat elő. Kaczinvszky könyve mind e nehézségek ellenére sem lesz egy pillanatra sem zavaros, nem hanyagol el részeket, tisztán, világosan magyaráz, az olvasót állandóan szemmel tartja; könyve mindennek ellenére sem válik lapos részletezéssé, túlzottan fontoskodó értelmezéssé. Mindenre figyelő, biztos vezető, aki jól ismeri az utat, amerre vezetnie kell; s az az egyik legcsodálatosabb útja az emberiségnek.

(Hegedűs Zoltán.)

Nagy Lenke: Crescence. (Danubia.)

A divatos vie romancé-k sorát szaporítja Nagy Lenke Crescence-életrajza. Sem jobb, sem rosszabb magyar rokonainál. Az írónő finom női intuícióval nyúl hőskéhez és sikerül is megértenie és megrajzolni ezt a rendkívüli asszonyt. Viszont éppen női mivoltával járó szubjektívizmusa, tagolatlan-sága gyakran a retorika és a szentimentalizmus vizenyős tájékaira sodorja. Ez annál nagyobb baj, mert a mű főalakja voltaképpen nem is Crescence, hanem Széchenyi István. Mint ahogy Crescence életében sem ő maga, hanem a legnagyobb magyar volt a főszereplő. Már pedig írni legyen az, aki Széchenyi akarja ábrázolni. Mindedig talán csak Surányi Miklósnak sikerült Nagy Lenke a döblingi Széchenyit tudta leginkább megközelíteni, a gyilkos szatirájú „sárga könyv” íróját. Ezek a könyv legjobb lapjai.

A téma hálás. Crescence élete még az adatok egyszerű közlésének ridegségében is regegyként hatna. Nagy Lenke tiszteletreméltó komolysággal merült el tárgyában, szilárd tárgyi alapokon áll s díszesre fegyelmelvezettséggel színez. Ez adja a könyv hitelét, melyet eredeti idézeteivel még csak fokoz.

Sikerült a korrajz is, a történelmi levegő megteremtése. Egyik oldalon a kongresszus utáni bécsi udvar, a Metternich-politika ragyogó ármánykodásai, a másikon az ébredő ország. Szemünk előtt érik a tragédia. S elkövetkezik a páros összeomlás: a nemzet elbukik s a legnagyobb magyar „repedt szívével” Döblingbe menekül. Aztán a lassú feltápaszkodás, melyet azonban Crescence már csak egyedül ér meg.

Nagy Lenke hasznos munkával gyarapította Széchenyi-irodalmunkat.

(Csorba Győző.)

Tűz Tamás: Két tenger közt. Versek. (Vigilia.)

Korunk a kutatások kora. Az új Kolumbusok nem világrészek után, hanem a lélek világának felfedezésére indulnak. A költők érezték meg legelőször, hogy a tárgyak és a közöttük való viszonylat nem lehet eleget. Mindenki érzi azt a titkos kapcsot